

Příloha k bodu 1. 3. programu **Financování sociálních služeb, přechod financování na kraje**

Informace o odměňování v sociálních službách (s rozdělením na PO a NNO)

Předkládaný materiál je výsledkem spolupráce odboru 65 a sekce 2 a klade si za cíl uchopit základní tendence ve strukturovaném problému odměňování pracovníků v sociálních službách, o kterých panuje všeobecný a nepřipustně zjednodušený názor, že jsou velmi nízké, někde na pomezí minimální mzdy, a že k udržení dosažené úrovně služeb je nezbytné odměňování zvýšit. Snahou bylo z výrazně omezených datových podkladů přinést maximum informací o situaci v odměňování pracovníků v sociálních službách s vědomím, že z omezených dat lze přinést jen kontury problému, nikoli jej kvalitativně popsat. I tak se autorský kolektiv domnívá, že do něho dokáže vnést základní světlo a odstranit zjednodušené náhledy.

1. Poskytovatelé sociálních služeb a formy odměňování

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, definuje prostřednictvím § 109, odst. 1 základní formy odměňování takto: „Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených tímto zákonem, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak.“

V odst. 3 je následně uveden taxativní výčet zaměstnavatelů, kteří odměňují platem: „stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace a školská právnická osoba“.

Odměna z dohody představuje „peněžité plnění poskytované za práci vykonanou na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti“ (odst. 5).

Typy a počty poskytovatelů

S ohledem na dva základní způsoby odměňování – platem nebo mzdou (viz výše) – lze z informací obsažených v registru poskytovatelů sociálních služeb (upraven zákonem o sociálních službách) stanovit s ohledem na uváděnou právní formu poskytovatele souhrnné počty poskytovatelů, kteří odměňují platem nebo mzdou. Podle údajů k 13. 11. 2013 bylo evidováno celkem 2 695 poskytovatelů sociálních služeb. Struktura poskytovatelů sociálních služeb byla z hlediska právní formy následující:

	Právní forma	Počet poskytovatelů sociálních služeb (stav k 13. 11. 2013)
ODMĚŇOVÁNÍ PLATEM	organizační složka státu	5
	příspěvková organizace	726
	obec nebo MČ	362
	školská právnická osoba	2
	CELKEM	1 095
ODMĚŇOVÁNÍ MZDOU	církevní organizace	210
	zájmové sdružení	44
	sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	687
	organizační jednotka sdružení	60
	fyzická osoba	79
	obecně prospěšná společnost	300
	společnost s ručením omezeným	132
	akciová společnost	61
	ostatní (v.o.s., družstvo)	27
	CELKEM	1 600
CELKEM	2 695	

2. Počty zaměstnanců a možnosti datové základny

Z hlediska aktuální dostupnosti statistických údajů lze pro stanovení počtu zaměstnanců v sociálních službách využít následující (bohužel pouze dílčí) zdroje dat:

- **Informace aktuálně uváděné ze strany poskytovatelů sociálních služeb do žádostí o státní dotaci na rok 2013 a 2014** (zdrojem údajů je odbor 22 MPSV), tyto údaje reprezentují zhruba 85% vzorek z úhrnného počtu všech registrovaných sociálních služeb. Je však nezbytné upozornit, že se jedná o předpokládaný (plánovaný, a v určité míře nadhodnocený) počet zaměstnanců, kteří budou sociální služby, na které je žádána dotace, zajišťovat v roce 2013, respektive v roce 2014.
- **Rezortní statistické zjišťování „o zaměstnancích, platech a odměnách za pracovní pohotovost v zařízeních sociálních služeb“** (roční statistický výkaz V19a-01). Zpravodajská povinnost zahrnuje veškeré poskytovatele sociálních služeb, kteří odměňují platem (upraveno nařízením vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě). Vzhledem k minimální míře non-response tohoto výkazu představují statistické výstupy z tohoto zjišťování **reálný obraz** situace odměňování v platové sféře. **K 31. 12. 2012 činil evidenční počet zaměstnanců v sociálních službách - platové sféře 43,2 tis., průměrný počet zaměstnanců přepočtený 41,4 tis.** Detailnější informace o výdělkové struktuře platů obsahují níže přiložené tabulky za roky 2011 a 2012.
- **Rezortní statistické zjišťování „o zařízeních sociálních služeb a poskytování sociálních služeb“** (roční statistický výkaz V1-01) **poskytuje pouze dílčí informaci** o průměrném evidenčním počtu zaměstnanců (přepočtený) v zařízeních sociálních služeb definovaných v § 34 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Dle výstupů za **rok 2012** činil tento **počet 46,7 tis.**, z toho v subjektech odměňujících platem se jednalo o 35,3 tis. zaměstnanců, v subjektech, které odměňují mzdou o 11,5 tis. zaměstnanců. Jak však již bylo uvedeno, jedná se pouze o dílčí údaje, neboť zjišťování **nesleduje sociální služby** poskytované **mimo zařízení sociálních služeb** (např. pečovatelská služba, osobní asistence, raná péče, terénní programy ad.).
- Kromě výše uvedeného rezortního statistického zjišťování „o zaměstnancích, platech a odměnách za pracovní pohotovost v zařízeních sociálních služeb“ (bod 1 výše) lze z hlediska průměrného výdělku podle jednotlivých profesí v sektoru sociálních služeb využít statistické **výstupy z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV)**. V přiloženém souboru jsou obsaženy výstupy **za období roku 2011 až 1. pololetí 2013 za vybrané podskupiny a kategorie zaměstnání klasifikace CZ-ISCO za mzdovou sféru** (subjekty odměňující mzdou) **a platovou sféru** (subjekty odměňující platem). Při prezentaci těchto výsledků je však nezbytné brát v úvahu skutečnost, že v případě daných zaměstnání dochází ve statistických výstupech ke vzájemnému **prolínání zdravotní a sociální oblasti**. Výsledky mohou být zatíženy i výběrovou chybou (ISPV je výběrové šetření) a závisí na kvalitě dopočtu na celý sektor.
- Vedle údajů z ISPV lze využít výsledků **podnikového výkaznictví ČSÚ***. Z výstupů tohoto šetření vyplývá, že **výše průměrné mzdy/platu** v ČR za **1. – 3. čtvrtletí 2013** činila 24 622 Kč, za sekci „zdravotní a sociální péče“ 24 728 Kč, z toho **za sociální péči 18 565 Kč** (i zde je však nezbytné pamatovat na skutečnost, že do tohoto oddílu se prolínají dle metodiky klasifikace CZ-NACE některé činnosti, jak vysvětleno výše, především z oblasti zdravotnictví). **Průměrnou výši výdělku podle profesí však podnikové výkaznictví ČSÚ nesleduje.**

3. Výše výdajů na platy a mzdy v sociálních službách

Kvalitní zdroj informací z hlediska celkové výše a struktury nákladů poskytovatelů sociálních služeb představuje SOS poskytovatel. Vzhledem k vysoké míře poskytnutých informací ze strany provozovatelů sociálních služeb za rok 2013 a 2014 lze hovořit o téměř kompletním obrazu reálného stavu.

4. Shrnutí hlavních poznatků

K 13. 11. 2013 existovalo celkem 2 695 poskytovatelů sociálních služeb, z tohoto počtu platem odměňovalo 1 095 poskytovatelů (tj. 40,6 %), mzdou odměňovalo 1 600 poskytovatelů (tj. 59,4 %).

Podle příslušného statistického zjišťování činil na konci roku 2012 počet zaměstnanců odměňovaných platem 43,2 tis., přesný údaj za mzdovou sféru není v současné době k dispozici (zřejmě na úrovni cca 30-35 tis.).

Z údajů, které uváděli poskytovatelé sociálních služeb do žádostí o dotaci na rok 2013, respektive 2014 vyplývá, že vyšší úroveň odměňování je z hlediska jednotlivých odborných profesí předpokládána u zaměstnavatelů odměňujících platem než u zaměstnavatelů, kteří odměňují mzdou.

Od roku 2011 dochází v platové sféře k prohlubování rozdílu mezi průměrným výdělkem u organizačních složek státu a organizacemi samosprávy.

Existují kvalitní statistické výstupy z hlediska úrovně a struktury platu podle jednotlivých profesí; v případě osob, které jsou odměňované mzdou, lze pouze poukázat na ISPV, kde jsou však výsledky ovlivněny prolínáním zdravotní a sociální sféry a specifickým metodickým přístupem.